

STORTINGET

Innst. 271 S

(2023–2024)

Innstilling til Stortinget
fra justiskomiteen

Dokument 8:81 S (2023–2024)

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sandra Bruflot, Tina Bru, Mahmoud Farahmand, Tage Pettersen, Erna Solberg og Mari Holm Lønseth om å nedsette en æreskriminalitetskommissjon

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen nedsette en æreskriminalitetskommissjon.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Ragnhild Male Hartviksen, Odd Harald Hovland og Hadia Tajik, fra Høyre, Ingunn Foss og Sveinung Stensland, fra Senterpartiet, Sandra Borch og Else Marie Rødby, fra Fremskrittspartiet, Tor André Johnsen og lederen Helge André Njåstad, fra Sosialistisk Venstreparti, Andreas Sjalg Unneland, og fra Venstre, Ingvild Wetrhus Thorsvik, viser til representantforslaget og justis- og beredskapsministerens vurdering av forslaget i brev av

22. februar 2024. Brevet følger innstillingen som vedlegg.

Komiteen viser til at det har vært en kraftig økning de siste årene i saker som omhandler æreskriminalitet, og at dette representerer en alvorlig trussel mot den enkeltes grunnleggende rett til å leve et fritt og selvstendig liv.

Komiteen viser til representantforslaget, der forslagsstillerne viser til at det har vært en økning i antall registrerte saker om negativ sosial kontroll og æresrelatert vold de siste årene, men at det er usikkert om denne økningen skyldes en reell økning, eller om dette er et uttrykk for at hjelpetilbudene har blitt mer kjent, og at flere saker av den grunn er blitt mer omtalt.

Komiteen merker seg at forslagsstillerne påpeker at det er hull og svakheter i tjenesteapparatet og et behov for at kompetansen i hjelpeapparatet må bli bedre i hele landet. Videre tar forslagsstillerne til orde for at politiet må ha kapasitet til å kunne ettergå denne formen for alvorlig kriminalitet. Komiteen merker seg videre at forslagsstillerne påpeker behovet for tilstrekkelige lovhjemler for å kunne straffeforfølge utøvere av slik vold samt nødvendigheten av å iverksette tiltak for å ansvarliggjøre miljøer der denne formen for kriminalitet er mer utbredt.

Komiteen viser til at forslagsstillerne konkret foreslår at det nedsettes en æreskriminalitetskommissjon for å gjennomgå saker der motivet for volden er æresrelatert, med sikte på å avdekke hvorvidt det har forekommet svikt i det offentlige hjelpeapparatets håndtering av disse sakene, og å gi anbefalinger som kan bidra til å forebygge æresrelatert vold.

Komiteen viser igjen til svarbrevet fra statsråden til komiteen, der det er gitt en omtale av pågående og planlagt arbeid fra regjeringen på dette området.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ser med bekymring på statistikken som viser en økning i antall saker om negativ sosial kontroll og æresrelatert vold.

Disse medlemmer mener dette understreker behovet for en bred og langsiktig innsats, slik også regjeringen har initiert og prioritert. Arbeidet mot negativ sosial kontroll, æresrelatert vold, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse er en del av arbeidet mot vold i nære relasjoner. Disse medlemmer viser til at æresrelatert vold og negativ kontroll er viet bred omtale med konkrete tiltak i Prop. 36 S (2023–2024) Opptappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2024–2028). Regjeringen har også besluttet å legge fram en ny handlingsplan mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold for 2025–2028 for å styrke innsatsen ytterligere.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener lovregulering og informasjon om lovverk er viktig for å fremme holdningsendringer og sikre et nødvendig rettsvern mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold. Flertallet mener også det er nødvendig å påse at æresrelatert vold og negativ sosial kontroll er tilstrekkelig regulert i norsk lov, og at Norge i tilstrekkelig grad oppfyller menneskerettslige forpliktelser på området. Som forslagsstillerne nevner, er det allerede nedsatt et lovutvalg som skal utrede de samlede juridiske problemstillingene i saker som gjelder negativ sosial kontroll, æresrelatert vold, tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og psykisk vold. Utvalget skal legge fram sin utredning våren 2024. Som opplyst i vedlagte svarbrev fra statsråden, er utvalget særskilt bedt om å utrede om æresmotiv bør inntas som et straffeskjerpene moment i straffeloven, behovet for å styrke rettsvernet for barn og unge som er ufrivillig etterlatt i utlandet, og behovet for begrepsavklaringer og klargjøring av lovgivningen når det gjelder negativ sosial kontroll. Flertallet imøteser utredningen og den videre oppfølgingen av dette arbeidet.

Flertallet viser for øvrig til at det i budsjettet for 2024 er bevilget 3,2 mill. kroner til å styrke Kompetanseteamet mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold og 1 mill. kroner til å styrke det nasjonale bo- og støttetilbudet for personer over 18 år utsatt for negativ sosial kontroll og æresrelatert vold. Som opplyst i svarbrevet fra statsråden, er det også budsjettet 10 mill. kroner årlig til en permanent partnerdrapskommisjon med sikte på oppstart av arbeidet inneværende år, samt at departementet parallelt med dette arbeider med et lovutkast som skal gi kommisjonen tilgang til nødvendig informasjon.

Flertallet vil påpeke at erfaring har vist at det er høy risiko for at det oppstår systemsvikt når flere tjenes-

ter og sektorer er involvert i en sak, og at det derfor er et overordnet mål å sørge for læring og forbedring i tjenestene som kan bidra til å forebygge, avverge og avdekke vold, overgrep og grov omsorgssvikt mot barn og unge. Et viktig tiltak i dette arbeidet er etableringen av en undersøkelseskommisjon for saker som gjelder vold, overgrep og grov omsorgssvikt mot barn og unge, som er omtalt i svarbrevet fra statsråden. Flertallet vil påpeke at hovedformålet med en slik undersøkelseskommisjon vil være å undersøke/granske flere sektors arbeid sett i sammenheng.

Med henvisning til at æresdimensjonen ved partnerdrap og i saker om vold, overgrep og grov omsorgssvikt mot barn og unge vil være en viktig del av begge de to nye kommisjonenes arbeid, deler flertallet statsrådens vurdering av at det ikke er formålstjenlig å nedsette ytterligere en kommisjon som vil kunne være overlappende til partnerdrapskommisjonen og undersøkelseskommisjonen sitt arbeid.

Flertallet støtter derfor ikke representantforslaget.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre mener at vold, negativ sosial kontroll og æreskultur er en trussel mot enhver rett til å leve et fritt og selvstendig liv. Disse medlemmer mener at alle skal ha en grunnleggende rett til å leve et fritt og selvstendig liv uavhengig av legning, bakgrunn og religion. Dessverre fratras altfor mange retten til å leve livet slik de selv ønsker, på grunn av negativ sosial kontroll, ofte fra deres nærmeste familie. Mange utsettes for alvorlig kriminalitet uten at dette får konsekvenser for voldsutøvere og lovbrøtere. Negativ sosial kontroll kan ramme alle deler av befolkningen, men det er ingen tvil om at personer med innvandrerbakgrunn er mer utsatt og overrepresentert i statistikken. Særlig unge jenter med minoritetsbakgrunn er utsatte for negativ sosial kontroll.

Disse medlemmer viser til at Kompetanseteamet mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold gjør en viktig jobb for å forebygge og hjelpe personer som er utsatt for negativ sosial kontroll. Disse medlemmer viser til at antallet saker som meldes inn til Kompetanseteamet, har økt drastisk. I 2022 var antall saker 891, mens det i 2023 var 1 137 saker. Disse medlemmer merker seg at antall saker siden 2015 nesten er tredoblet. En økning i antall saker trenger ikke bety at omfanget har økt, men at hjelpetilbudene har blitt mer kjent, særlig for hjelpeapparatet i kommunene. Det kan også bety at det er en reell økning i antall saker.

Disse medlemmer mener det er særskilte utfordringer knyttet til mangler ved tjenesteapparatet for håndtering av æresvold og negativ sosial kontroll. Det trengs mer kompetanse om denne særegne formen for

vold og overgrep. Disse medlemmer merker seg at regjeringspartiene ikke ønsker et bedre kunnskapsgrunnlag, og er bekymret for at dette fører til at det ikke blir iverksatt forsterkede tiltak raskt nok. Det trengs tilstrekkelige lovhjemler for å kunne straffeforfølge dem som utøver slik vold. Det er også nødvendig å iverksette tiltak for å ansvarliggjøre miljøer der denne formen for kriminalitet er mer utbredt.

Disse medlemmer mener derfor at det etter modell fra Partnerdrapsutvalget snarest bør nedsettes en æreskriminalitetskommissjon. En slik kommissjon bør være bredt sammensatt og ha som mandat å gjennomgå saker der gjerningspersonen mistenkes å ha æresrelaterte motiver. Kommisjonen må se nærmere på dynamikken i slike saker, hvor ofre og gjerningspersoner ofte har en svært tett relasjon. Kommisjonen må kunne gå inn i saker som for eksempel barnevernet har vært inne i uten at det har ført til en straffereaksjon. Hensikten er å avdekke om, i hvilken grad og på hvilken måte det har forekommet svikt i det offentlige tjenesteapparatets håndtering av disse sakene, og gi anbefalinger som kan bidra til at fremtidige tilfeller forebygges og forhindres. Det er en utfordring at tjenesteapparatet og lovgivende forsamling ikke har tilstrekkelig kunnskap eller kompetanse om denne problemstillingen, og det må jobbes grundig og langsiktig for å bedre kunnskapsgrunnlaget.

Disse medlemmer mener at utvalget i tillegg bør ha mandat til å gjennomgå kunnskapsgrunnlaget, herunder blant annet:

- relevant forskning i Norge og internasjonalt
- sammenheng med innvandring, gjengkriminalitet og religiøs ekstremisme
- demografiske identitetsfaktorer som gjerningspersonens statsborgerskap, landbakgrunn, levekår, bosituasjon, tilknytning til trossamfunn og tilknytning til arbeidslivet
- risikovurderinger knyttet til private reiser til enkeltland – også knyttet til barn som blir etterlatt i utlandet mot sin vilje

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen nedsette en æreskriminalitetskommissjon.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser videre til at regjeringen mener at etableringen av en undersøkelseskommissjon for saker som gjelder vold, overgrep og grov omsorgsvikt mot barn og unge, er et viktig tiltak. Disse medlemmer mener imidlertid at det trengs en særskilt gjennomgang av svikt knyttet til æreskriminalitet og æresvold. Dette er et omfattende samfunnsproblem som trenger egne spesifikke tiltak. Disse medlemmer

mener derfor at en særskilt æreskriminalitetskommissjon er viktig for å kunne iverksette målrettede tiltak. Disse medlemmer merker seg at representanter fra Arbeiderpartiet har uttalt seg svært positivt til at det skal etableres en æreskriminalitetskommissjon tidligere i forbindelse med at Høyre lanserte disse forslagene. Disse medlemmer viser blant annet til hva Hadia Tajik sa i Politisk kvarter 25. januar 2024:

«Det er absolutt grunn til å gå gjennom på hvilke områder vi som det offentlige Norge har sviktet disse jentene og guttene som blir utsatt for æresrelatert vold eller annen form for kriminalitet. Det er behov for å styrke hjelpeapparatet.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til at Istanbul-konvensjonen artikkel 51 forplikter statene til å sikre risikovurdering og risikohåndtering for å avverge en kvalifisert risiko for vold på alle trinn av straffeforfølgningen. Statene skal iverksette tiltak som er nødvendige for å sikre at alle relevante myndigheter gjennomfører en risikovurdering av faren for dødelig utgang, av hvor alvorlig situasjonen er, og risikoen for gjentakende vold, med sikte på å håndtere voldsrisikoen og om nødvendig sørge for samordnet trygghet og støtte. Risikovurdering har som hovedmål å gi et godt grunnlag for å utvikle relevante risikohåndteringsstrategier for å redusere risiko for skadelig aggressiv eller skadelig seksuell atferd hos barn og unge, og vold og seksuallovbrudd hos voksne.

Disse medlemmer viser til at bruk av risikovurderingsverktøy i politiet har stor verdi når det gjelder å forebygge og hindre gjentatt alvorlig vold i nære relasjoner. Bruken setter politiet bedre i stand til å iverksette riktige beskyttelsestiltak og øker tryggheten for den voldsutsatte. I alle saker som omfatter partner- og æresrelatert vold, uavhengig av straffebud, skal det til enhver tid benyttes gjeldende strukturerte risikovurderingsverktøy. Siden 2015 har politiet benyttet verktøyet SARA:SV (Spousal Assault Risk Assessment Guide: Short Version). I saker som gjelder æresrelatert vold, benyttes risikovurderingsverktøyet PATRIARK.

Disse medlemmer viser til at Riksrevisjonen 9. juni 2022 avga rapporten Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes innsats mot vold i nære relasjoner (Dokument 3:8 (2021–2022)). I rapporten retter Riksrevisjonen alvorlig kritikk mot myndighetenes innsats mot partnervold og påpeker at det derfor er en risiko for at voldsutsatte ikke får den hjelpen de trenger.

Disse medlemmer viser til at Politidirektoratet har stilt krav om at alle politidistriktene skal bruke risikovurderingsverktøyene. Utviklingen i bruken av SARA er ifølge Riksrevisjonens rapport positiv i åtte av tolv politidistrikt, men bruken varierer fortsatt. Flere politidistrikt opplever utfordringer knyttet til manglen-

de kompetanse og kapasitet, noe som medfører at det ikke blir gjennomført SARA-vurderinger i alle saker.

Disse medlemmer viser til at rapporteringene fra distriktene for 2019 og 2020 viser at PATRIARK i liten grad brukes. Distriktene rapporterer også her om manglende kompetanse og kapasitet innen æresrelatert vold, noe som gjør arbeidet med å gjennomføre risikovurderinger krevende.

Disse medlemmer viser til at regjeringen i Prop. 36 S (2023–2024) Opptrappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2024–2028) punkt 4.6 skriver følgende:

«I flere politidistrikter er risikovurderingsverktøyene godt implementert, mens det i andre distrikt fortsatt er utfordringer. Regjeringen vil evaluere bruken av risikovurderingsverktøy i politiet, blant annet for å se hva som hindrer effektiv bruk av verktøyene i enkelte politidistrikt.»

Disse medlemmer er glade for at regjeringen vil evaluere bruken av risikovurderingsverktøy, og mener at denne evalueringen så raskt som mulig må følges opp med konkrete tiltak som sørger for at Norge oppfyller sine forpliktelser etter Istanbul-konvensjonen.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen følge opp evalueringen av bruken av risikoverktøy i politiet med tiltak som sikrer at samtlige politidistrikt tar i bruk PATRIARK.»

Disse medlemmer viser til viktigheten av å arbeide systematisk med vold, negativ sosial kontroll og æreskultur. Dette er kriminalitet som begrenser menneskers frihet og i verste fall ender med drap. Disse medlemmer deler intensjonen i forslagsstillernes forslag. Disse medlemmer viser til at den permanente Partnerdrapskommisjonen vil være en viktig kunnskapsleverandør i arbeidet mot æresdrap. I tillegg vil disse medlemmer understreke viktigheten av det oppdaterte kunnskapsgrunnlaget som inngår i arbeidet med regjeringens varslede nye handlingsplan mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold for 2025–2028. Disse medlemmer viser også til arbeidet med å kartlegge om dagens regelverk gir et tilstrekkelig rettsvern for utsatte, eller om det er behov for endringer som lovutvalget om negativ sosial kontroll mv. foretar en juridisk vurdering av. Disse medlemmer viser også til at Sverige under sitt formannskap i Nordisk ministerråd i 2024 har igangsatt to store forskingsprosjekter med en nordisk profil om kjønnsbasert og æresrelatert vold. Delfunn skal presenteres under møtet i Ministerrådet for likestilling den 13. november 2024.

Disse medlemmer viser til at æresrelatert vold handler om overgrep mot et individ som har «vanæret»,

eller som det fryktes kan vanære, familien. Volden kan ha som mål å forhindre det noen mener er ærestap, eller å gjenopprette tapt ære. Eksempler på æresrelatert vold kan være streng sosial kontroll, trusler, fysisk vold, frihetsberøvelse og tvangsekteskap. Disse medlemmer understreker hvor galt dette æresbegrepet er, og at å endre nettopp den såkalte æreskulturen er et viktig mål.

Disse medlemmer viser til at den negative sosiale kontrollen skjer i et system der mange foreldre og søsken presses til å utøve kontroll over familiemedlemmer og innta roller som de ikke ønsker. Disse strukturene rammer derfor hele samfunn, og å endre strukturene vil gjøre alle de involverte friere. Familiene er en svært viktig del av disse strukturene, og derfor er det nødvendig med en familiepolitikk som reflekterer nettopp det.

Disse medlemmer understreker at det er en stor utfordring for likestillingen – i Norge og globalt – at kvinner og jenter utsettes for vold i nære relasjoner. Norge har gjennom tilslutning til internasjonale menneskerettighetskonvensjoner og gjennom deltakelse i FN, Europarådet, Nordisk ministerråd og andre internasjonale organer forpliktet seg til å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner, tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og vold og seksuelle overgrep mot barn. Kjønnsbasert vold kan ta mange former, som negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. De som rammes av tvang, vold og overgrep, lever med langvarige belastninger. Dette begrenser også mulighetene deres til å delta i samfunnet gjennom arbeid, utdanning og frivillig engasjement. Deltakelse er viktig også for å bygge tilhørighet og tillit i samfunnet. Kampen mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse er derfor også en viktig innsats for inkludering og deltakelse.

Disse medlemmer heier på de kreftene som utfordrer disse patriarkalske strukturene og setter problemet ytterligere på dagsordenen. Kampen har foregått lenge, ledet an av stemmer i ulike minoritetsmiljøer og i kvinnebevegelsen. Krisesentersekretariatets, Røde Kors', Selvhjelp for innvandrere og flyktningers (SEIF) og andres arbeid med disse utfordringene må berømmes og bygges videre på. Det kreves ytterligere politiske tiltak for å bekjempe de undertrykkende strukturene i alle miljøer. Man må støtte opp om organisasjonene som arbeider med dette, og enkeltpersonene som utfordrer sine miljøer, fordi å endre undertrykkende strukturer også krever mer politisk handling.

Disse medlemmer vil understreke at ekstrem kontroll finnes i forskjellige trossamfunn. Derfor er dette en universell frigjøringskamp for kvinner i alle kulturer og for barns universelle rettigheter. Mange unge gutter og menn rammes også hardt av negativ sosial kontroll gjennom arrangerte ekteskap og sterke forventninger om å etablere heterofile familier, karrierepress og å

innta roller innen en mannskultur de ikke ønsker å ta del i. Oppgjøret med de undertrykkende strukturene innebærer derfor også å frigjøre unge menn fra negativ sosial kontroll.

Disse medlemmer mener ikke hovedproblemet er mangel på prosesser der man søker kunnskap, og det arbeides på en rekke fronter. Utøvelse av sosial kontroll finnes i alle samfunnslag og i ulike former. Derfor må man arbeide bredt i hele samfunnet samtidig som man må arbeide spisset mot de miljøene der man har kunnskap om at sosial kontroll er et problem.

Disse medlemmer viser til at det er satt i gang mye viktig arbeid på dette feltet, samtidig som det ikke er tilstrekkelig. Derfor er det viktig at det bevilges mer midler til å bekjempe dette samfunnsproblemet. Samtidig er det avgjørende å også styrke integreringsarbeidet.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen bekjempe sosial kontroll og æreskultur ved å utvide ordningen med minoritetsrådgivere, styrke den flerkulturelle kompetansen i det offentlige, styrke innsatsen mot omskjæring og tvangsekteskap samt styrke kvinneorganisasjoner som arbeider for inkludering av kvinner i jobb og samfunn.»

«Stortinget ber regjeringen fjerne kontantstøtten og erstatte den med en ventestøtte som skal gi erstatning til de som mangler barnehageplass etter at barnet har fylt ett år.»

«Stortinget ber regjeringen satse på levekårsutsatte områder som trenger bedre bomiljø og levekår. Grorudalssatsingen og øvrige områdesatsinger er gode eksempler som må videreføres og utvides til andre byer, bydeler og tettsteder hvor det er behov.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen nedsette en æreskriminalitetskommisjon.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen følge opp evalueringen av bruken av risikoverktøy i politiet med tiltak som sikrer at samtlige politidistrikter tar i bruk PATRIARK.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen bekjempe sosial kontroll og æreskultur ved å utvide ordningen med minoritetsrådgivere, styrke den flerkulturelle kompetansen i det offentlige, styrke innsatsen mot omskjæring og tvangsekteskap samt styrke kvinneorganisasjoner som arbeider for inkludering av kvinner i jobb og samfunn.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen fjerne kontantstøtten og erstatte den med en ventestøtte som skal gi erstatning til de som mangler barnehageplass etter at barnet har fylt ett år.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen satse på levekårsutsatte områder som trenger bedre bomiljø og levekår. Grorudalssatsingen og øvrige områdesatsinger er gode eksempler som må videreføres og utvides til andre byer, bydeler og tettsteder hvor det er behov.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:81 S (2023–2024) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sandra Bruflot, Tina Bru, Mahmoud Farahmand, Tage Pettersen, Erna Solberg og Mari Holm Lønseth om å nedsette en æreskriminalitetskommisjon – vedtas ikke.

Oslo, i justiskomiteen, den 23. april 2024

Helge André Njåstad

leder

Else Marie Rødby

ordfører

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Justis- og beredskapsministeren

Stortinget - Justiskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
24/688 - JAA

Dato
22.02.2024

Dokument 8:81 S (2023-2024) - Representantforslag om å nedsette en æreskriminalitetskommisjon

Jeg viser til representantforslag 81 S om innsatsen mot vold, negativ sosial kontroll og æreskultur. Forslagsstillerne påpeker at det er behov for mer kompetanse i hjelpetjenestene, tilstrekkelige lovhjemler for å kunne straffeforfølge utøvere, og de etterlyser en gjennomgang av kunnskapsgrunnlaget i Norge og internasjonalt og igangsetting av mer forskning. I representantforslaget fremmes et konkret forslag om å nedsette en æreskriminalitetskommisjon.

Regjeringen prioriterer arbeidet mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold høyt. Det handler om å ivareta enkeltindividers grunnleggende rettigheter til et liv i frihet og uten vold, å forhindre utenforskap og å sikre likeverdige offentlige tjenester til hele befolkningen. Negativ sosial kontroll og æresrelatert vold er vedvarende utfordringer som krever en bred og langsiktig innsats. Det handler om god integreringspolitikk, men også om forebygging og beskyttelse.

Mye arbeid pågår. Regjeringen følger opp 33 tiltak gjennom handlingsplanen *Frihet fra negativ sosial kontroll og æresrelatert vold*, som løper ut 2024. Å øke kunnskapen og kompetansen til ansatte i hjelpetjenestene er ett av innsatsområdene i planen. Som forslagsstillerne påpeker er det en økning i antall saker til tjenestene, og regjeringen styrker derfor flere av de særskilte hjelpetjenestene i 2024-budsjettet. Det gjelder det nasjonale, tverretatlige *Kompetanseteamet mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold*, mangfoldsrådgiverne, og bo- og støttetilbudet for personer utsatt for negativ sosial kontroll og æresrelatert vold. Det er noen av tiltakene mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold som inngår i *Opptrappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i*

nære relasjoner (2024-2028) – Trygghet for alle som ble lagt fram for Stortinget i desember 2023.

Regjeringen har allerede besluttet å legge fram en ny handlingsplan mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold for 2025-2028 for å styrke innsatsen ytterligere.

Regjeringen videreutvikler også kunnskapsgrunnlaget, som vil danne et fundament for utvikling av nye tiltak. Institutt for samfunnsforskning leverer i disse dager to rapporter laget på oppdrag fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet. Den ene rapporten handler om hvordan oppfølgingen av barn og unge voksne utsatt for ufrivillige utenlandsopphold kan styrkes. Den andre handler om kvinner med kort eller ingen botid i Norge som blir holdt tilbake i utlandet.

Videre foretar et Lovutvalg om negativ sosial kontroll mv. en utredning av juridiske problemstillinger i saker som gjelder negativ sosial kontroll, æresrelatert vold, tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og psykisk vold. De vurderer om gjeldende regelverk gir et tilstrekkelig godt rettsvern for utsatte, eller om det er behov for endringer. Utvalget er særskilt bedt om å utrede om æresmotiv bør inntas som et straffeskjerpene moment i straffeloven, behovet for å styrke rettsvernet for barn og unge som er ufrivillig etterlatt i utlandet og behovet for begrepsavklaringer og klargjøring av lovgivningen når det gjelder negativ sosial kontroll. Lovutvalget skal levere sin rapport i april 2024.

Når det gjelder internasjonal forskning har Sverige under sitt formannskap i Nordisk ministerråd i 2024 igangsatt to store forskingsprosjekter med en nordisk profil om kjønnsbasert og æresrelatert vold. Delfunn skal presenteres under møtet i Ministerrådet for likestilling den 13. november 2024:

- En policy studie om æresrelatert vold i nordiske land (2024-2026) av *Nordisk information för kunskap om kön (NIKK)* og Universitetet i Gøteborg.
- Internasjonal kunnskapsgjennomgang om æresrelatert vold (2023-2026) av *Jämställdhetsmyndigheten* og Universitetet i Gøteborg.

Utgangspunktet for forslagsstillerne bak representantforslaget synes å være negativ sosial kontroll og æresrelatert vold, deretter omtales sammenhengen til innvandring, gjengkriminalitet og religiøs ekstremisme, samt risikovurderinger knyttet til reiser, herunder barn som etterlates i utlandet mot sin vilje. Det vises til partnerdrapskommisjonen som modell, og at en ny kommisjon bør kunne ta opp saker der barnevernet har vært inne i bildet, men som ikke har ført til en straffereaksjon.

Jeg viser til at Partnerdrapsutvalget i sin utredning anbefalte at det opprettes en nasjonal permanent kommisjon som skal gjennomgå saker om partnerdrap. En permanent partnerdrapskommisjon vil kunne bidra til at framtidige tilfeller av partnerdrap forebygges og forhindres. Det er satt av 10 mill. kroner årlig til en permanent partnerdrapskommisjon. På oppdrag fra Justis- og beredskapsdepartementet

har Statens sivilrettsforvaltning påbegynt arbeidet med å etablere en slik kommisjon. Departementet arbeider nå med et lovutkast som skal gi kommisjonen tilgang til informasjon. Partnerdrapskommisjonen skal starte sitt arbeid i 2024.

I Barne- og familiedepartementets budsjett for 2024 er det videre bevilget 10 mill. kroner til å starte arbeidet med å etablere en undersøkelseskommisjon for saker som gjelder vold, overgrep og grov omsorgssvikt mot barn og unge. Et overordnet mål vil være å sørge for læring og forbedring i tjenestene som kan bidra til å forebygge, avverge og avdekke vold, overgrep og grov omsorgssvikt mot barn og unge. Hovedformålet med en undersøkelseskommisjon vil være å undersøke/granske flere sektors arbeid sett i sammenheng. Erfaring har vist at det er høy risiko for at det oppstår systemsvikt når flere tjenester og sektorer er involvert i en sak.

Æresdimensjonen ved partnerdrap og i saker om vold, overgrep og grov omsorgssvikt mot barn og unge vil være en viktig del av det de to nye kommisjonene vil se på.

Det er derfor min vurdering er at det ikke er formålstjenlig med ytterligere en kommisjon som i noen grad vil kunne være overlappende til partnerdrapskommisjonen og undersøkelseskommisjonen som gjelder vold, overgrep og grov omsorgssvikt mot barn og unge. Etter min vurdering er dessuten de ulike problemområdene som er anført i representantforslaget av så vidt sprikende karakter, at det ikke fremstår som hensiktsmessig å knytte dem sammen i én kommisjon.

Det vil derimot være viktig å utvikle konkrete tiltak på grunnlag av den kunnskapen som vi har og som kommer i løpet av året. Regjeringen igangsetter nå arbeid med den nye handlingsplanen mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold for 2025-2028 i samarbeid med berørte departementer og underliggende etater. I arbeidet med planen vil vi innhente innspill om utfordringer og mulige tiltak fra en rekke aktører som frivillige organisasjoner, forskere, enkeltpersoner og relevante myndigheter.

Med hilsen

Emilie Mehl

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur